ગુજરાત શૈક્ષણિક સંશોધન અને તાલીમ પરિષદ, ગાંધીનગરના પત્ર-ક્રમાંક
જીસીઈઆરટી/સી એન્ડ ઈ/૨૦૧૪/૨૨૨૨, તા. ૩-૨-૨૦૧૪–થી મંજૂર

**શિક્ષક અને વાલી માટે અલગથી
શિક્ષક-આવૃત્તિ તૈયાર કરવામાં આવી છે,
જેનો ઉપયોગ અવશ્ય કરશો.**

ગણિત

ધોરણ 3

(પ્રથમ સત્ર-દ્વિતીય સત્ર)

પ્રતિજ્ઞાપત્ર

ભારત મારો દેશ છે.
બધાં ભારતીયો મારાં ભાઈબહેન છે.
હું મારા દેશને ચાહું છું અને તેના સમૃદ્ધ અને
વૈવિધ્યપૂર્ણ વારસાનો મને ગર્વ છે.
હું સદાય તેને લાયક બનવા પ્રયત્ન કરીશ.
હું મારાં માતાપિતા, શિક્ષકો અને વડીલો પ્રત્યે આદર રાખીશ
અને દરેક જણ સાથે સભ્યતાથી વર્તીશ.
હું મારા દેશ અને દેશબાંધવોને મારી નિષ્ઠા અર્પું છું.
તેમનાં કલ્યાણ અને સમૃદ્ધિમાં જ મારું સુખ રહ્યું છે.

રાજ્ય સરકારની વિનામૂલ્યે યોજના હેઠળનું પુસ્તક

વિદ્યાર્થીનું નામ : _____

શાળાનું નામ : _____

વર્ગ : _____ રોલ નંબર : _____

ગુજરાત રાજ્ય શાળા પાઠ્યપુસ્તક મંડળ
‘વિદ્યાયન’, સેક્ટર ૧૦-એ, ગાંધીનગર-૩૮૨૦૧૦

© ગુજરાત રાજ્ય શાળા પાઠ્યપુસ્તક મંડળ, ગાંધીનગર

આ પાઠ્યપુસ્તકના સર્વ હક ગુજરાત રાજ્ય શાળા પાઠ્યપુસ્તક મંડળને હસ્તક છે. આ પાઠ્યપુસ્તકનો કોઈ પણ ભાગ કોઈ પણ રૂપમાં ગુજરાત રાજ્ય શાળા પાઠ્યપુસ્તક મંડળના નિયામકની લેખિત પરવાનગી વગર પ્રકાશિત કરી શકાશે નહિ.

લેખન-સંપાદન (SRG)

શ્રી રાધાબહેન યાદવ — શ્રી પરિમલ પટેલ
શ્રી સોનુ ગોહેલ — શ્રી સુકેતુ યાજ્ઞિક
શ્રી ભરત પ્રજાપતિ — શ્રી સુચિત પ્રજાપતિ
શ્રી ચિંતન શાહ — શ્રી જિજ્ઞેશ શાહ
શ્રી હિતેશ પ્રજાપતિ — શ્રી ગૌરાંગ પટેલ
શ્રી પ્રતીક પટેલ — શ્રી પ્રકાશ પ્રજાપતિ
શ્રી સંજય પટેલ — શ્રી ધ્રુવ દેસાઈ
શ્રી અશોક પરમાર — શ્રી પંકજગીર ગોસ્વામી
શ્રી દીપ્તિ ઘોડાસરા — શ્રી કેતન પટેલ
શ્રી પ્રજ્ઞેશ ઉપાધ્યાય — શ્રી નિલેષ નાથાણી
શ્રી રાજેન્દ્રસિંહ પરમાર — શ્રી ધીરુભાઈ પંચાલ
શ્રી કોમલ ઝાબુઆવાલા

સમીક્ષા

શ્રી એમ. એસ. જાજલ — ડૉ. કેશુભાઈ મોરસાણિયા
ડૉ. કાનજીભાઈ વી. પટેલ — શ્રી ભક્તિભાઈ પી. પટેલ
શ્રી જયકૃષ્ણ એન. ભટ્ટ

ભાષાશુદ્ધિ

શ્રી ઓ. બી. દવે

ચિત્રાંકન

શ્રી સ્મિતા રાણા — શ્રી કાનજીભાઈ પરમાર
શ્રી જયંત પ્રણામી — શ્રી ગૌરીશંકર મહેતા
શ્રી અંકુર સૂચક — શ્રી મનીષ પારેખ

સંયોજન

શ્રી આશિષ એચ. બોરીસાગર
(વિષય-સંયોજક : ગણિત)

નિર્માણ-આયોજન

શ્રી સી. ડી. પંડ્યા
(નાયબ નિયામક : શૈક્ષણિક)

મુદ્રણ-આયોજન

શ્રી હરેશ એસ. લીંબાચીયા
(નાયબ નિયામક : ઉત્પાદન)

પ્રસ્તાવના

NCF-2005 તેમજ RTE-2009ને ધ્યાનમાં રાખીને દેશમાં પ્રાથમિક શિક્ષણનાં અભ્યાસક્રમ, પાઠ્યક્રમ અને પાઠ્યપુસ્તકો તેમજ સમગ્ર શિક્ષણ-પ્રક્રિયામાં બદલાવ થઈ રહ્યો છે. આ બદલાવ મુખ્યત્વે જે-તે વિષયો તેમજ શિક્ષણ-પ્રક્રિયા સંદર્ભે આપણી સમજ અંગેનો છે. બાળકની સર્જનશીલતા, વિચારશક્તિ, તર્કશક્તિ અને પૃથક્કરણ કરવાની આવડત વિકસે એ આ અભ્યાસક્રમનો મુખ્ય હેતુ છે. આ અભિગમને ધ્યાનમાં રાખીને જી.સી.ઈ.આર.ટી., ગાંધીનગર દ્વારા તૈયાર કરવામાં આવેલ ધોરણ ૩નું ગણિત વિષયનું પ્રસ્તુત પાઠ્યપુસ્તક વિદ્યાર્થીઓ, શિક્ષકો અને વાલીઓ સમક્ષ રજૂ કરતાં મંડળ આનંદ અનુભવે છે.

નવા અભ્યાસક્રમ, પાઠ્યક્રમ અને પાઠ્યપુસ્તક-નિર્માણની સમગ્ર પ્રક્રિયામાં IGNUS-crg ટીમના સભ્યોએ સતત માર્ગદર્શન આપતા રહીને સ્ટેટ રિસોર્સ ગ્રૂપના સભ્યોને સજ્જ બનાવ્યા છે. UNICEFનો સહયોગ પણ આ આખી પ્રક્રિયા દરમિયાન મળ્યો છે. જે-તે વિષયના કોર ગ્રૂપના સભ્યોએ પણ વખતોવખત સહયોગ આપ્યો છે.

આ પાઠ્યપુસ્તકનો સમગ્ર રાજ્યમાં અમલ કરતાં અગાઉ પસંદગીની શાળાઓમાં ત્રણ વર્ષ માટે અજમાયશી ધોરણે મૂકવામાં આવેલ હતું. તે દરમિયાન વિદ્યાર્થીઓને વર્ગમાં શીખવાડતી વખતે જે-જે અનુભવો થયા તેનાં વ્યાપક તારણો, ગુજરાત શૈક્ષણિક સંશોધન અને તાલીમ પરિષદ દ્વારા પ્રાપ્ત કરવામાં આવ્યા અને તે મુજબ સુધારા-વધારા કરવામાં આવ્યા છે.

આ પાઠ્યપુસ્તકના સમગ્ર રાજ્યવ્યાપી અમલ પૂર્વે પાઠ્યપુસ્તક મંડળ દ્વારા આમંત્રિત વિષય-નિષ્ણાતો અને પાઠ્યપુસ્તક તૈયાર કરનાર જી.સી.ઈ.આર.ટી.ના નિષ્ણાતોની સંયુક્ત બેઠક બોલાવીને તેઓનાં સૂચનોને ધ્યાનમાં લઈને આ પાઠ્યપુસ્તકને અંતિમ સ્વરૂપ આપવામાં આવેલ છે.

પ્રસ્તુત પાઠ્યપુસ્તકને ગુણવત્તાયુક્ત તથા બાળભોગ્ય બનાવવા માટે પૂરતી જહેમત ઉઠાવી છે. તેના ચતુરંગી સ્વરૂપ દ્વારા બાળકો હોંશે હોંશે તેનો ઉપયોગ કરે એવું લક્ષ્ય રાખવામાં આવ્યું છે.

આ પાઠ્યપુસ્તકને ક્ષતિરહિત બનાવવા માટે પૂરતા પ્રયત્નો કર્યા છે, તેમ છતાં શિક્ષણમાં રસ ધરાવનાર વ્યક્તિઓ પાસેથી સૂચનો આવકાર્ય છે.

એમ. ટી. શાહ	ડૉ. ભરત પંડિત	ડૉ. નીતિન પેથાણી
નિયામક	નિયામક	કાર્યવાહક પ્રમુખ
(જી.સી.ઈ.આર.ટી.)	(પાઠ્યપુસ્તક મંડળ)	(પાઠ્યપુસ્તક મંડળ)

તા. ૩૧-૧-૨૦૧૪ — ગાંધીનગર

પ્રથમ આવૃત્તિ : ૨૦૧૪

પ્રકાશક : ગુજરાત રાજ્ય શાળા પાઠ્યપુસ્તક મંડળ, 'વિદ્યાયન', સેક્ટર ૧૦-એ, ગાંધીનગર વતી ભરત પંડિત, નિયામક

મુદ્રક :

મૂળભૂત ફરજો

ભારતના દરેક નાગરિકની ફરજ નીચે મુજબ રહેશે :*

(ક) સંવિધાનને વફાદાર રહેવાની અને તેના આદર્શો અને સંસ્થાઓનો, રાષ્ટ્રધ્વજનો અને રાષ્ટ્રગીતનો આદર કરવાની;

(ખ) આઝાદી માટેની આપણી રાષ્ટ્રીય લડતને પ્રેરણા આપનારા ઉમદા આદર્શોને હૃદયમાં પ્રતિષ્ઠિત કરવાની અને અનુસરવાની;

(ગ) ભારતના સાર્વભૌમત્વ, એકતા અને અખંડિતતાનું સમર્થન કરવાની અને તેમનું રક્ષણ કરવાની;

(ઘ) દેશનું રક્ષણ કરવાની અને રાષ્ટ્રીય સેવા બજાવવાની હાકલ થતાં, તેમ કરવાની;

(ચ) ધાર્મિક, ભાષાકીય, પ્રાદેશિક અથવા સાંપ્રદાયિક ભેદોથી પર રહીને, ભારતના તમામ લોકોમાં સુમેળ અને સમાનબંધુત્વની ભાવનાની વૃદ્ધિ કરવાની, સ્ત્રીઓના ગૌરવને અપમાનિત કરે તેવા વ્યવહારો ત્યજી દેવાની;

(છ) આપણી સમન્વિત સંસ્કૃતિના સમૃદ્ધ વારસાનું મૂલ્ય સમજી તે જાળવી રાખવાની;

(જ) જંગલો, તળાવો, નદીઓ અને વન્ય પશુપક્ષીઓ સહિત કુદરતી પર્યાવરણનું જતન કરવાની અને તેની સુધારણા કરવાની અને જીવો પ્રત્યે અનુકંપા રાખવાની;

(ઝ) વૈજ્ઞાનિક માનસ, માનવતાવાદ અને જિજ્ઞાસા તથા સુધારણાની ભાવના કેળવવાની;

(ટ) જાહેર મિલકતનું રક્ષણ કરવાની અને હિંસાનો ત્યાગ કરવાની;

(ઠ) રાષ્ટ્ર પુરુષાર્થ અને સિદ્ધિનાં વધુ ને વધુ ઉન્નત સોપાનો ભણી સતત પ્રગતિ કરતું રહે એ માટે, વૈયક્તિક અને સામૂહિક પ્રવૃત્તિનાં તમામ ક્ષેત્રે શ્રેષ્ઠતા હાંસલ કરવાનો પ્રયત્ન કરવાની.

(ડ) માતા-પિતાએ અથવા વાલીએ ૬ વર્ષથી ૧૪ વર્ષ સુધીની વયના પોતાના બાળક અથવા પાલ્યને શિક્ષણની તકો પૂરી પાડવાની.

*ભારતનું સંવિધાન : કલમ ૫૧-ક

અનુક્રમણિકા

પ્રથમ સત્ર

ક્રમ	પ્રકરણનું નામ		પૃષ્ઠ-નંબર
૧.	સંખ્યાજ્ઞાન : ૧ (Numbers : 1)		૧
૨.	સંખ્યાજ્ઞાન : ૨ (Numbers : 2)		૧૫
૩.	સરવાળા (Addition)		૨૧
•	પુનરાવર્તન : ૧ (Revision : 1)		૪૧
૪.	બાદબાકી (Subtraction)		૪૪
૫.	ગુણાકાર (Multiplication)		૫૭
•	પુનરાવર્તન : ૨ (Revision : 2)		૭૪

દ્વિતીય સત્ર

ક્રમ	પ્રકરણનું નામ		પૃષ્ઠ-નંબર
૬.	સમય (Time)		૭૮
૭.	આકારો (Shapes)		૯૮
૮.	ભાગાકાર (Division)	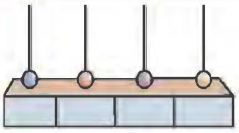 ૪ ÷ ૪ = ૧	૧૦૮
૯.	અપૂર્ણાંક (Division)		૧૩૨
•	પુનરાવર્તન : ૩ (Revision : 3)		૧૪૨
૧૦.	નાણું (Currency)		૧૪૬
૧૧.	લંબાઈ (Length)		૧૫૮
૧૨.	વજન (Weight)		૧૭૧
૧૩.	ગુંજાશ (Capacity)	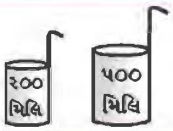	૧૯૦
•	પુનરાવર્તન : ૪ (Revision : 4)		૨૦૪

આ પાઠ્યપુસ્તક વિશે...

ગુજરાત કરિક્યુલમ ફ્રેમવર્ક (GCF)ના આધારે વિદ્યાર્થીઓમાં અપેક્ષિત ગુણોનો વિકાસ થાય એ હેતુથી આ પાઠ્યપુસ્તકનું નિર્માણ કરવામાં આવેલ છે. વિદ્યાર્થીઓને ગોખણપટ્ટી ન કરવી પડે તે બાબત ધ્યાને લઈ જ્ઞાનનું નિર્માણ (Construction of knowledge) સિદ્ધાંત અનુસાર વિદ્યાર્થીઓ જાતે જ્ઞાનનું સર્જન કરે તે બાબત પર વિશેષ ભાર આપેલ છે. વિદ્યાર્થીઓ તાર્કિક રીતે વિચારતા થાય, સમસ્યા ઉકેલે, પ્રાકૃતિક સૌંદર્યમાં ગણિતની ભૂમિકા સમજે અને પોતાના રોજિંદા વ્યવહારમાં ગણિતનો ઉપયોગ કરતાં થાય તેવા ઉદ્દેશો સાથે ગણિતનું વિષયવસ્તુ બાળકો શીખે તેવો મહત્તમ પ્રયાસ કરવામાં આવ્યો છે.

પ્રકરણની શરૂઆત બાળકોના પોતાના અનુભવ આધારિત પ્રવૃત્તિથી કરવામાં આવેલ છે. આ પ્રવૃત્તિમાં વિદ્યાર્થીઓ ચિંતન કરવા પ્રેરાય, તેના પર અનુપ્રયોગ કરે અને છેવટે પોતે શું શીખ્યા છે તે ERACની રીત મુજબ શીખે તેવો આશય રહેલો છે.

નવા પાઠ્યપુસ્તકની રચના માટે બાળકોની વયકક્ષા અનુસારનું વિષયવસ્તુ, બે ધોરણ વચ્ચે વિષયવસ્તુની સાતત્યતા અને અનુબંધ, ટૂંકી અને સરળ રજૂઆત, જીવનલક્ષી વિષયવસ્તુ, RTE મુજબના માર્ગદર્શક સૂચનો અને સ્થાનિક સામગ્રીના ઉપયોગ વગેરે માપદંડો નક્કી કરવામાં આવ્યા છે. આ માપદંડોના આધારે આ પાઠ્યપુસ્તક SRGમાં પસંદ થયેલા અને પ્રાથમિક શાળામાં પ્રત્યક્ષ કાર્ય કરતાં શિક્ષકોના બનેલા ગણિત વિષય-જૂથના લેખકો દ્વારા તૈયાર કરી તેની સમીક્ષા કરવામાં આવી. આ ઉપરાંત પાઠ્યપુસ્તક મંડળ દ્વારા પણ ગણિત વિષયના અનુભવી નિષ્ણાતો મારફતે પાઠ્યપુસ્તકની સમીક્ષા કર્યા બાદ ત્રણ વર્ષના અજમાયશી અમલ પછી યોગ્ય સુધારાના અંતે આ અંતિમ પ્રત તૈયાર કરવામાં આવી છે.

પાઠ્યપુસ્તકમાં દરેક પ્રકરણની રજૂઆત 'યાદ કરીએ', 'નવું શીખીએ, 'મહાવરો' અને 'સ્વાધ્યાય' શીર્ષક સાથે કરેલી છે. દાખલાના જવાબો જે-તે પ્રકરણને અંતે જ મૂકવામાં આવેલા છે. ત્રણ કે ચાર પ્રકરણના અંતે બાળકોને ફરીથી મહાવરો પ્રાપ્ત થાય તે હેતુથી પુનરાવર્તન મૂકવામાં આવ્યું છે.

આ પાઠ્યપુસ્તકમાં વિષયવસ્તુનું વિભાજન બે સત્રમાં કરેલું છે. પ્રથમ સત્રમાં પ્રકરણ ૧માં ૯૯૯ સુધીનું સંખ્યાજ્ઞાન-૧ સ્થાન-કિંમત અને સંખ્યાઓની સરખામણી, પ્રકરણ ૨ સંખ્યાજ્ઞાન-૨માં એકી-બેકી સંખ્યાઓ, પ્રકરણ ૩ સરવાળામાં સરવાળો ૯૯૯થી વધે નહિ તેવી બે કે ત્રણ અંકની બે કે ત્રણ સંખ્યાઓના વદીવાળા અને વદી વગરના સરવાળા, પ્રકરણ ૪ બાદબાકીમાં ત્રણ અંકની સંખ્યાઓની દશકાવાળી અને દશકા વગરની બાદબાકી, પ્રકરણ ૫ ગુણાકારમાં ગુણાકાર ૯૯૯થી વધે નહિ તેવા બે અને ત્રણ અંકવાળી સંખ્યાઓના એક અંકની સંખ્યા સાથે ગુણાકાર અને દ્વિતીય સત્રમાં પ્રકરણ ૬ સમયમાં કૅલેન્ડરનું અર્થઘટન, કલાક-મિનિટનું પરસ્પર રૂપાંતર અને તેના સરવાળા, પ્રકરણ ૭ આકારોમાં ત્રિકોણ, ચોરસ, લંબચોરસ, વર્તુળ, પંચકોણ અને ષટ્કોણ જેવા ભૌમિતિક આકારો, પ્રકરણ ૮ ભાગાકારમાં બે કે ત્રણ અંકની સંખ્યાનો એક અંકની સંખ્યા વડે ભાગાકાર, પ્રકરણ ૯ અપૂર્ણાંકમાં અંશ અને છેદનો અંક ૪થી મોટો ન હોય તેવા શુદ્ધ અપૂર્ણાંક, પ્રકરણ ૧૦ નાણુંમાં એક, બે, પાંચ, દસ રૂપિયાના સિક્કા અને નોટનો પરિચય, પ્રકરણ ૧૧ લંબાઈમાં મીટર-સેન્ટિમીટરનું પરસ્પર રૂપાંતર અને તેનાં સરવાળા બાદબાકી, પ્રકરણ ૧૨ વજનમાં કિલોગ્રામ અને ગ્રામ વચ્ચેનો સંબંધ તથા તેનાં સરવાળા-બાદબાકી, પ્રકરણ ૧૩ ગુંજાશમાં લિટર-મિલિ સંબંધિત સરવાળા-બાદબાકી વગેરેની સમજૂતી, ચિત્રો, આકૃતિઓ, પ્રૉજેક્ટ-વર્ક, શૈક્ષણિક રમતો અને વૈવિધ્ય સભર પ્રવૃત્તિઓના માધ્યમથી આપેલી છે.

ધોરણ ઉના વિદ્યાર્થીઓ માટે નિર્મિત થયેલ આ પાઠ્યપુસ્તક વિદ્યાર્થીઓ, શિક્ષકો અને વાલીગણને ગમશે તેવી શ્રદ્ધા છે.

૧ સંખ્યાજ્ઞાન-૧ (Numbers-1)

- યાદ કરીએ :
- પ્રવૃત્તિ ૧ :

ઉપરના ચિત્રમાં બાળકો કાંકરાથી રમી રહ્યાં છે, ખરું ને ? તો મિત્રો તમે પણ વર્ગબહાર જાઓ અને ખોબામાં સમાય તેટલા નાના-નાના કાંકરા વીણી લાવો. ચાર-ચારનાં જૂથમાં બેસી બધા કાંકરા ભેગા કરી દો. ચિત્રમાં દેખાય છે તે મુજબ અંકકાર્ડ નીચે રાખી રબરને બે વેંત ઉપરથી પડવા દો. જે અંક પર રબર પડે તેટલા કાંકરા ગણીને તમારી પાસે રાખો. કુલ પાંચ વખત આ રીતે રમો. હવે તમારી પાસે ભેગા થયેલ કાંકરા ગણો.

૧. તમારી પાસે ભેગા થયેલ કાંકરાની સંખ્યા લખો :

અંકોમાં ..... શબ્દોમાં .....

૨. સૌથી વધુ કાંકરા કોની પાસે છે ? ..... કેટલા ? .....

૩. સૌથી ઓછા કાંકરા કોની પાસે છે ? ..... કેટલા ? .....

૪. તમારા કરતાં તમારી બાજુવાળા મિત્ર પાસે કાંકરા વધારે આવ્યા કે ઓછા ? .....

કેટલા ? .....

૫. તમને મળેલ સંખ્યાઓને ચડતા ક્રમમાં ગોઠવો :

....., ..., ..., ..., ...

હવે તમારી પાસેનાં કાંકરાની દસ-દસની ઢગલી કરો. દસ-દસની કેટલી ઢગલી થાય છે ? તેમજ કેટલા છૂટા કાંકરા વધે છે ? તેની વિગતો નીચે કોઠામાં લખો. આવી જ માહિતી તમારા પાંચ મિત્રોને પૂછીને લખો.

મિત્રોના નામ	કાંકરાની સંખ્યા (અંકોમાં)	કાંકરાની સંખ્યા (શબ્દોમાં)	દસની ઢગલી	વધેલા છૂટા કાંકરા
નિલેશ	૧૫	પંદર	૧	૫

તમારા મિત્રો પાસેની ઢગલીઓ ભેગી કરી કુલ દસ-દસની ૧૦ ઢગલીઓ કરો. દસ-દસની ૧૦ ઢગલીઓ એટલે કુલ ૧૦૦ (એક સો) કાંકરા થાય.

◆ **નવું શીખીએ :**

દસ-દસનાં જૂથ

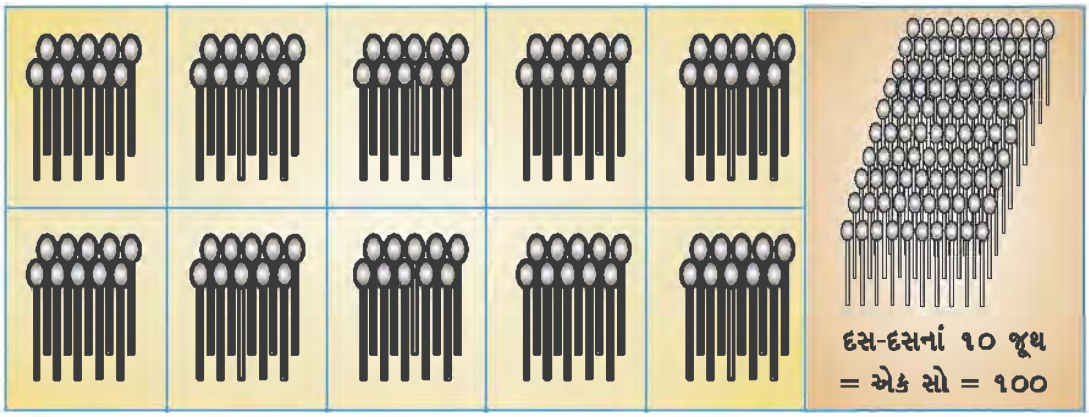

સો-સોનાં જૂથ :

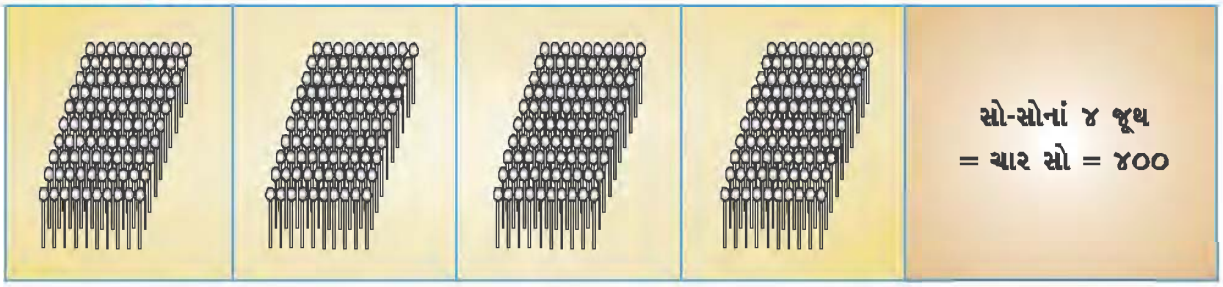

સો-સોનાં ૫ જૂથ = પાંચસો = ૫૦૦

સો-સોનાં ૭ જૂથ = સાતસો = ૭૦૦

સો-સોનાં ૯ જૂથ = નવસો = ૯૦૦

સો-સોનાં ૧૦ જૂથ = એક હજાર = ૧૦૦૦

◆ ૧૦૧થી ૯૯૯ સુધીની સંખ્યાઓ :

નીચેના કોઠામાં રહેલાં ખાલી સ્થાન સાચાં બને તે રીતે ભરો :

અંકોમાં	શબ્દોમાં	અંકોમાં	શબ્દોમાં
૯૯	નવાણું	.....	પાંચસો
૧૦૦	.....	૬૩૭	.....
૧૦૧	એક સો એક	૭૭૭	.....
૧૦૯	.....	૬૮૭	છસો સિત્યાશી
.....	એક સો બાવન	.....	સાતસો આઠ
.....	બસો ચોર્યાસી	૮૨૫	.....
૭૪૫	.....	૯૫૪	.....
.....	ચારસો ચુંમાળીસ	૮૧૧	.....
૪૯૭	.....	.....	સાતસો ઓગણપચાસ
૫૯૯	.....	૮૮૯	.....

◆ ઉદાહરણ સમજો અને તે મુજબ લખો.

ઉદાહરણ ૧ :

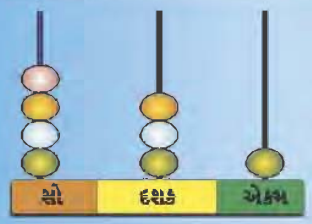

સંખ્યા : ૪૩૧

શબ્દોમાં : ચારસો એકત્રીસ

વિસ્તાર : ૪ સો ૩ દશક ૧ એકમ

સંખ્યા : .....

શબ્દોમાં : પાંચસો ચાળીસ

વિસ્તાર : ..... સો ..... દશક ..... એકમ

સંખ્યા : .....

શબ્દોમાં : .....

વિસ્તાર : ૬ સો ૨ દશક ૦ એકમ

સંખ્યા : ૭૦૪

શબ્દોમાં : .....

વિસ્તાર : ..... સો ..... દશક ..... એકમ

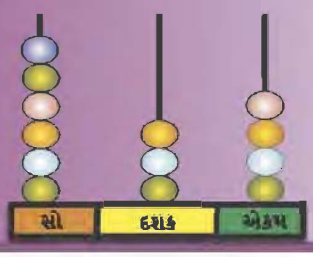

સંખ્યા :

શબ્દોમાં : .....

વિસ્તાર : ..... સો ..... દશક ..... એકમ

- **નાની-મોટી સંખ્યાનું સાંકેતિક સ્વરૂપ :**
  નીચેના સંકેતોનો અર્થ સમજો :
  - '<'થી નાની, નાની સંખ્યા < મોટી સંખ્યા
  - '>'થી મોટી, મોટી સંખ્યા > નાની સંખ્યા
  - '=' સરખી સંખ્યા

ઉદાહરણ ૨ :

૪૪૧ એ ૫૩૬થી નાની છે.

ઉદાહરણ ૩ :

૬૨૫ એ ૩૫૩થી મોટી છે.

ઉદાહરણ ૪ :

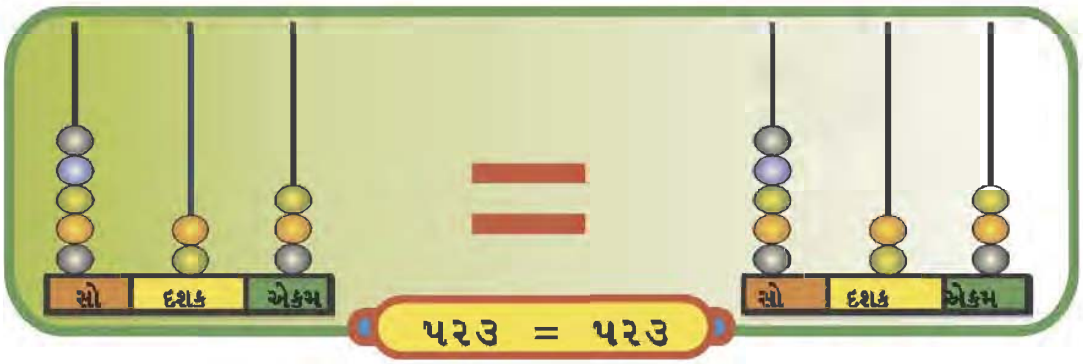

બંને સંખ્યા સરખી છે.

હવે તમે તમારી જાતે રકમ નક્કી કરીને નીચેનાં ચિત્રોમાં નિશાની મુજબ બંને મણકાઘોડીમાં મણકા દોરો અને બનતી સંખ્યા લખો :

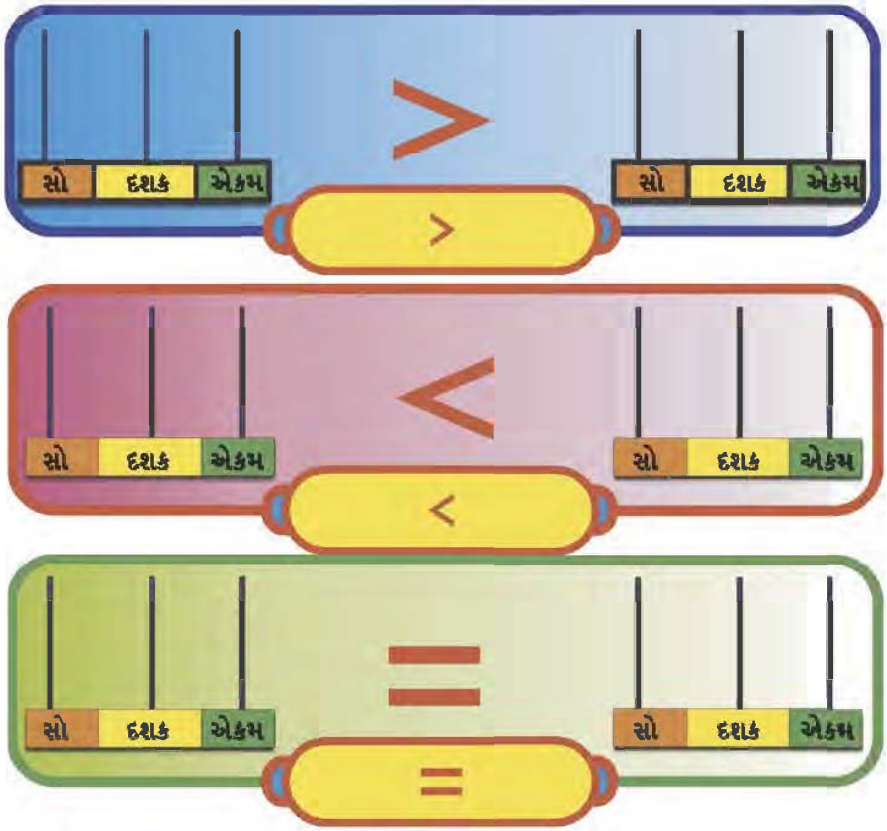

વિધાન સાચું બને તે રીતે >, < અને = નિશાની મૂકો :

૫૦ > ૧૫	૭૮ ..... ૭૫	૧૬૦ > ૧૪૫
૪૪૫ ..... ૧૪૫	૫૮૮ ..... ૩૮૮	૭૭૫ ..... ૭૭૫
૫૭૭ ..... ૪૬૩	૪૭૮ ..... ૪૩૫	૧૬૦ ..... ૭૫૦
૨૦૧ ..... ૩૦૫	૮૮૮ ..... ૪૯૮	૯૭૩ ..... ૯૭૯

નીચેના કોઠામાં ખોટી નિશાની હોય તેના પર ○ કરો :

૪૫ = ૫૪	૨૫૨ > ૨૧૫	૭૫૪ > ૭૭૫
૪૩૫ > ૪૩૦	૫૮૮ < ૩૮૮	૬૧૯ < ૮૧૫
૨૦૧ > ૩૦૫	૬૯૯ = ૬૯૯	૭૫૪ < ૫૭૪

મણકાઘોડીના ઉપયોગથી સંખ્યાલેખન અને અંકોની સ્થાનકિંમત :

કોઈ પણ ત્રણ આંકડાની સંખ્યામાં ડાબી બાજુએથી પહેલો અંક સો (શતક)નો બીજો અંક દશકનો અને ત્રીજો અંક એકમનો હોય છે.

ઉદાહરણ ૫ :

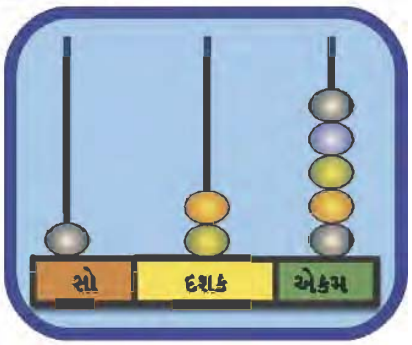

સ્થાન	સો	દશક	એકમ
મણકા	૧	૨	૫
સ્થાનકિંમત	૧૦૦	૨૦	૫

ઉપરના ઉદાહરણ મુજબ નીચેનાં ખાલી સ્થાન ભરો :

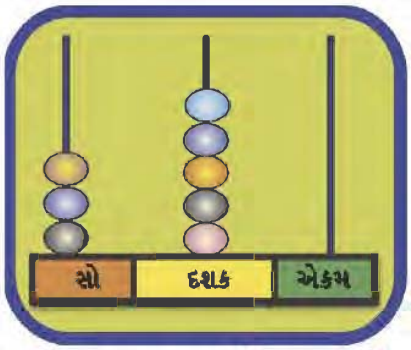

સ્થાન	સો	દશક	એકમ
મણકા	.....	.....	.....
સ્થાનકિંમત	.....	.....	.....

ઉદાહરણ ૬ : સ્થાનકિંમત લખો : ૧૩૫

૧૩૫માં ૧ની સ્થાનકિંમત ૧૦૦, ૩ની સ્થાનકિંમત ૩૦, ૫ની સ્થાનકિંમત ૫ છે.

ઉદાહરણ ૬ મુજબ સ્થાનકિંમત લખો :

૩૪૬	.....
૮૫૪	.....
૭૦૭	.....
૫૧૦	.....
૫૫૫	.....
૯૦૬	.....

◆ ક્રમિક સંખ્યાઓનો ચડતો-ઊતરતો ક્રમ :

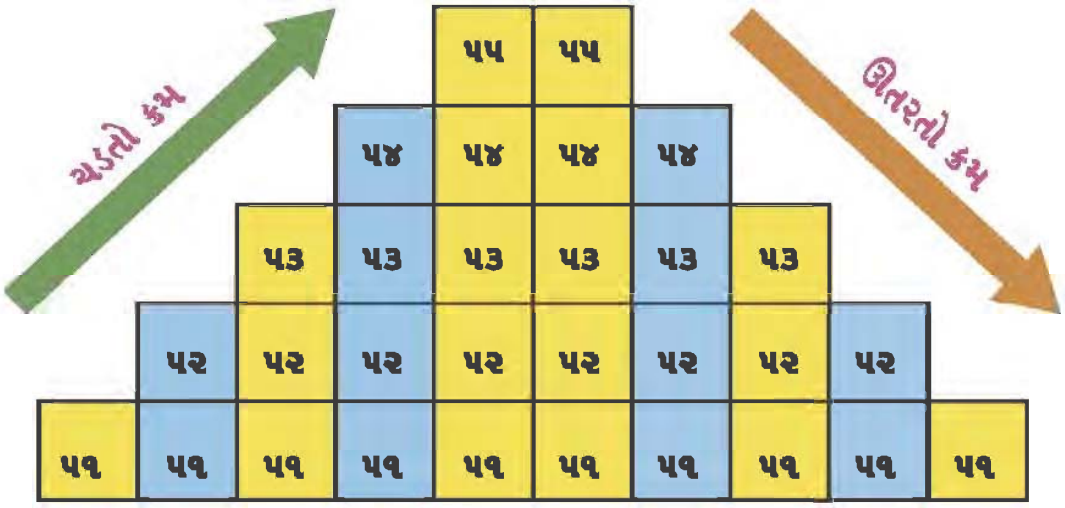

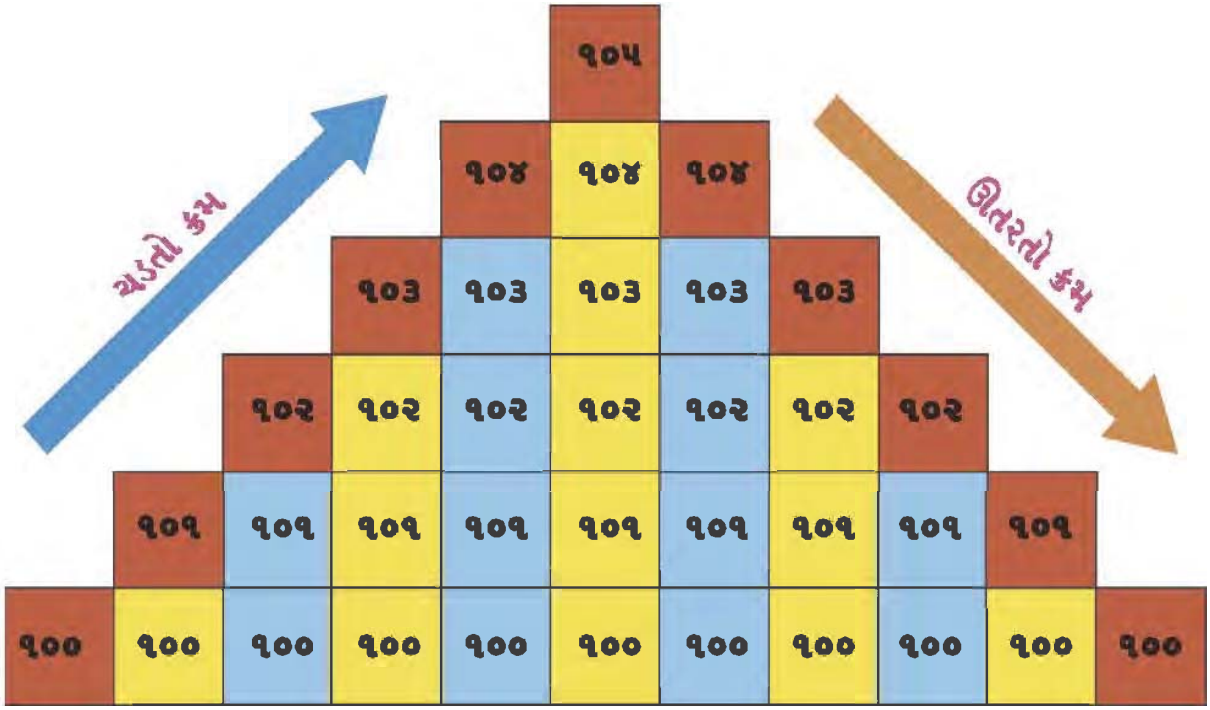

◆ જાતે કરો :

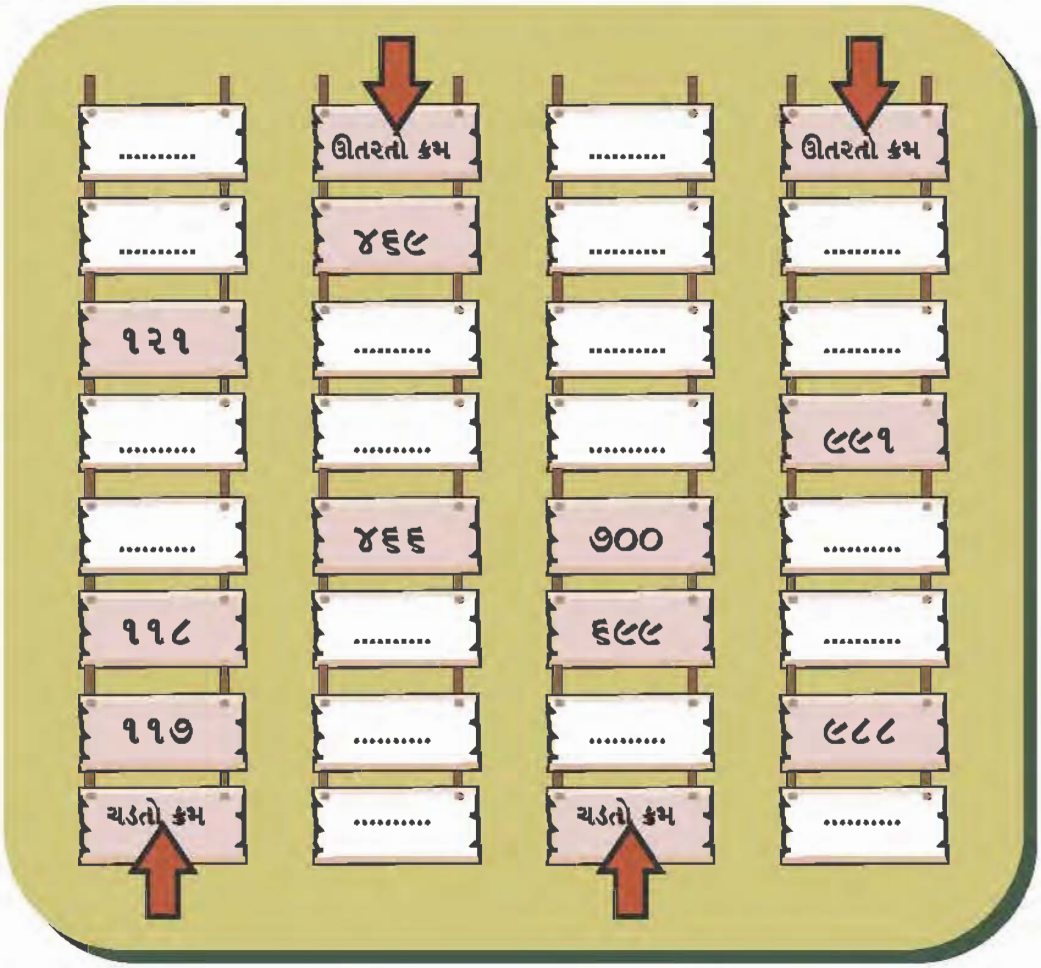

ઉદાહરણ ૭ :

૧૧૧ = ૧ સો + ૧ દશક + ૧ એકમ = ૧૦ દશક + ૧ દશક + ૧ એકમ = ૧૧ દશક + ૧ એકમ	૧૧૧ = ૧ સો + ૧ દશક + ૧ એકમ = ૧ સો + ૧૦ એકમ + ૧ એકમ = ૧ સો + ૧૧ એકમ

◆ જાતે કરો :

૩૦૫ = ૩ સો + ___ દશક + ___ એકમ = ___ દશક + ___ દશક + ___ એકમ = ___ દશક + ___ એકમ	૩૦૫ = ૩ સો + ___ દશક + ___ એકમ = ૩ સો + ___ એકમ + ___ એકમ = ૩ સો + ___ એકમ